

УДК 657.22:004.78

О.В. Писарчук, доц., канд. екон. наук, І.В. Неминуца

Харківський національний економічний університет

Забезпечення конкурентних переваг за рахунок автоматизації бізнес-процесів підприємства

Проведена порівняльна характеристика технологій формування інформаційної бази, а саме паперової та автоматизованої, виявлені конкурентні переваги автоматизації бізнес-процесів на підприємстві.

конкурентна перевага, автоматизація бізнес процесів, інформаційні технології

Вступ. В умовах стрімкого розвитку бізнес-середовища кожна компанія постійно знаходиться в процесі пошуку нових конкурентних переваг та інновацій. Як свідчить світовий досвід, лідерство в конкурентній боротьбі здобуває сьогодні та фірма, яка оперативніше реагує на потреби клієнтів і надає послуги за прийнятною ціною і якістю. Одним із каталізаторів інновацій, що забезпечують конкурентні переваги підприємства, є інформаційні технології, які автоматизують його бізнес-процеси. Отже, автоматизація бізнес-процесів набуває першочергового значення, будучи невід'ємним елементом ефективної системи управління. Протікання будь-якого бізнес-процесу ґрунтується на інформаційній базі. Відповідно ефективність та результативність такого бізнес-процесу безпосередньо залежить від якості наявного інформаційного забезпечення. Оскільки, за статистичними даними, на сучасному підприємстві інформаційна база складається більш ніж на 80% із облікових даних, то об'єктивною необхідністю стає удосконалення ведення облікових процедур.

Питання автоматизації інформаційної бази в працях науковців останні роки частіше розглядалися з позицій надання користувачам систем можливості якомога швидше отримати узагальнену інформацію про ту чи іншу систему, принципи її побудови, що цілком виправдано з огляду на масове впровадження систем на новостворених підприємствах та інтеграцію існуючих підсистем інформаційних потоків в корпоративні системи. У працях Івахненкова С. [2] досліджуються переваги автоматизації для підприємств і проблеми, які виникають при її впровадженні. У роботі Муравського В. [5] обґрунтовується доцільність побудови інтегрованої системи інформаційного забезпечення на основі єдиної вхідної бази, сформованої на бездокументній основі в умовах повністю автоматизованих операцій збору, реєстрації, передачі та обробки інформації.

Проблемами організації та впровадження автоматизації систем на вітчизняних підприємствах з метою автоматизації процесів обробки та систематизації інформації також були предметом наукового дослідження таких вчених як Марченко Д.М. [4], Муравський В. [6], Криворучко Н.Є., Шолота М.Г. [3], Бутинець Ф., Завгородній В., Загородній А., Городянська [1] та інші. Проте, на нашу думку перспективи розвитку автоматизації бізнес-процесів підприємства заслуговують на більшу увагу з боку науковців.

Актуальність, теоретичне й практичне значення розв'язання вказаних проблем, а також необхідність пошуку нових можливостей вирішення задач та цілей підприємства за допомогою впровадження сучасних інформаційних технологій визначили вибір теми

даної роботи.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей впровадження автоматизації бізнес-процесів та виявлення переваг та недоліків управління підприємством при застосуванні комп'ютерної техніки.

Для досягнення мети були сформульовані та послідовно вирішені наступні завдання: проведена порівняльна характеристика паперової та автоматизованої технологій формування інформаційної бази, виявлені переваги автоматизації інформаційних потоків на підприємстві, а також сформовані конкурентні переваги, які забезпечуються в результаті автоматизації бізнес-процесів підприємства.

Результати дослідження. Ефективність роботи бухгалтера, аналітика та управлінця на підприємстві суттєво підвищується завдяки засобам автоматизації інформаційних потоків, які дозволяють оперативно накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для формування, редагування і друку вихідних документів, квартальних і річних звітів, а також надавати інформаційні послуги відповідним організаціям, системі управління щодо ефективності роботи, підвищувати ефективність праці аудиторів, ревізорів [3].

Із впровадженням комп'ютерних інформаційних систем, що ґрунтуються на сучасних інформаційних технологіях чисельні переваги отримують не лише бухгалтера та управлінці, а й підприємство в цілому. Так, компанія "CISCO" вважає найбільшим своїм досягненням скорочення часу на складання звітності. До впровадження інтегрованої системи складання звітності здійснювалось протягом 14 діб, після впровадження – за 1,5 години в будь-який момент, коли така необхідність виникає [4].

Під конкурентною перевагою слід розуміти властиву системі ексклюзивну цінність, що дає їй перевагу над конкурентами в будь-якій сфері діяльності підприємства, в тому числі й оптимізація бізнес-процесів.

Інформаційне забезпечення відіграє ключову роль в якості організації бізнес-процесів, тому удосконалення саме цього аспекту сприяє нарощуванню конкурентних переваг. Значні зміни в організацію бізнес-процесів на підприємстві вносить повна автоматизація збору, реєстрації, передавання та обробки інформації, і, відповідно, формування інформаційних потоків. Перевага у тому, що в ланцюжку перетворення первинної інформації відсутня людина і як наслідок не потрібний документ (паперовий та електронний) саме як засіб передавання інформації від одного працівника до іншого.

Процес автоматизації інформаційної бази має розвиватися за умови комплексного, системного та цілеспрямованого підходу з орієнтацією на потреби відповідної ланки управління підприємства [7].

Автоматизація бізнес-процесів необхідна бухгалтерам, аналітикам та управлінцям для ефективного виконання своїх функцій. Впровадження комп'ютерної техніки не передбачає внесення суттєвих змін, проте техніка збору і обробки інформації вдосконалюється. Складання, оформлення та зберігання документів при застосуванні комп'ютерної техніки має ряд відмінностей від паперової обробки даних. Авторами узагальнені переваги, недоліки та принципи відмінності паперової та автоматизованої технології формування інформаційних потоків та інформаційного забезпечення на підприємстві за різними критеріями (табл. 1).

Таблиця 1 – Технології формування інформаційного забезпечення

Елемент технології	Форма інформаційного забезпечення	
	Паперова	Автоматизована
1. Охват інформації	Набір послуг обмежений можливостями співробітників щодо пошуку та обробки інформації та їх знаннями.	Доступна інформація про послуги усіх контрагентів підприємства та його внутрішнього середовища; наявні специфічні знання.

Продовження таблиці 1

2. Розподіл праці між працівниками	Повільна, рутинна технологія роботи. Одночасно користуватися базою даних має можливість обмежена кількість осіб.	Можливість працювати з однією базою даних одночасно різним користувачам, а також одночасно працювати з реєстром декільком спеціалістам.
3. Первинне документування: а) тип носіїв первинної інформації	Паперові носії первинної інформації.	Електронні (магнітні, оптичні) носії первинної інформації: електронні первинні документи, смарт-картки, штрихові коди тощо.
б) проектування та створення форм первинних документів	Конструювання паперових форм первинних документів з урахуванням відповідних стандартів; використання готових бланків документів.	За допомогою програмних засобів можливе створення двох форм кожного первинного документа: форми, пристосованої для введення необхідних реквізитів до комп'ютерної бази даних, і форми для роздрукування документів на папері.
в) встановлення порядку здійснення записів у первинних документах	Розробка інструкцій із заповнення первинних документів	Заповнення документів відбувається відповідно до алгоритму з автоматичним розрахунком ряду реквізитів та контролем за правильністю їх введення.
г) виписування первинних документів	Ручне виписування документів, після цього – передача їх до бухгалтерії, аналітичної служби та обробка.	Створення електронних документів під час здійснення господарських операцій та одночасна їх обробка і накопичення.
4. Реєстрація операцій	Реєстрація операцій в хронологічному та системному порядку в розрізі синтетичних та аналітичних рахунків здійснюється окремо. Виникає копіювання інформації в бухгалтерських документах.	Ведення єдиного облікового хронологічного реєстру – Журнал операцій. Характеризується накопиченням та багаторазовим використанням облікових даних, паралельним веденням обліку.
5. Інвентаризація	Ручний перерахунок.	Застосування технічних засобів (сканерів штрихових кодів).
6. Оцінка (методи списання, амортизації) активів	Використання найменш трудомісткого із методів (ФІФО, середньої, фактичної собівартості тощо; для необоротних активів – вибір податкового методу амортизації).	Програмна реалізація найоптимальнішого способу оцінки, використання різних способів оцінки для різних груп матеріальних цінностей, необоротних активів та інших об'єктів обліку.
7. Калькулювання	Обмежена номенклатура статей виробничих, адміністративних і цехових витрат, способу калькулювання виробів тощо.	Побудова багаторівневих розрізів статей витрат, необхідних для потреб управління. Можливість використання кількох розрізів обліку (в розрізі підрозділів, видів продукції, статей, елементів витрат, переділів)

Продовження таблиці 1

8. Вторинна облікова інформація	Під регістром бухгалтерського обліку розуміють засіб, призначений для фіксації, накопичення, систематизації, узагальнення і відображення облікової інформації. В основі побудови покладений принцип надлишку, тобто фіксуються всі дані, які можуть знадобитися.	Обліковий регістр – стадія відображення облікової інформації, тобто представлення систематизованих облікових даних в зручному для користувача вигляді.
9. Управління інформацією	Накопичення даних в облікових регістрах, обчислення підсумків та перенесення даних між обліковими регістрами потребують великих затрат живої праці та понесення витрат на актуальність даних.	Дотримується принцип однократного введення інформації, яка завжди являється достовірною та актуальною.
10. Звітна інформація	Необхідно окремо вести та заповнювати регістри для бухгалтерського та управлінського обліку.	Отримання необхідної інформації в будь-який момент по запиті до комп'ютерної системи обліку.
11. Обробка інформації	При обробці інформації існує значна ймовірність помилок. Необхідність великих витрат на введення та оновлення інформації.	Операції обробки інформації виконуються без участі людини, що унеможливає виникнення помилок. Введення інформації можливе довільним способом.
12. Складання звітності	Звітність складається один раз для використання протягом тривалого часу.	Звітність формується як в регламентному режимі, так і в режимі запитів до бази даних.
13. План рахунків та аналітичний облік	Ієрархічна структура субрахунків та обмежена номенклатура аналітичних рахунків.	Використання кількох планів рахунків, розробка багаторівневої ієрархічної та багатовимірної паралельної структур субрахунків та аналітичних рахунків.
14. Зберігання інформації	Первинні документи, облікові регістри, звіти роздруковуються та зберігаються в архів.	Створюються електронні сховища даних на електронних носіях – електронний архів.
15. Пошук інформації	Пошук необхідної інформації займає багато часу.	Можливість пошуку документу або групи документів за будь-якою пошуковою ознакою, закладеною при реєстрації (автор документу, тема...)

Узагальнюючи вище зазначене, можна зробити висновки, що впровадження комп'ютеризації інформаційного забезпечення надає підприємству широкий перелік переваг. Серед них доцільно виділити наступні:

1) широкий розподіл праці між обліковими та аналітичними працівниками;

- 2) накопичення та обробка первинної інформації безпосередньо на місцях облікових працівників (в цехах, на складах, у бухгалтерії);
- 3) скорочення потоку паперових документів та використання без паперової технології обліку;
- 4) ведення детального аналітичного обліку;
- 5) одноразове отримання облікових даних та багаторазову їх передачу та використання;
- 6) висока швидкість надання звітної інформації;
- 7) оперативне отримання інформації з єдиної системи облікових даних для обліку, поточного управління, аналізу та контролю.

Отже, ефективність управління будь-яким підприємством залежить від коректного рішення задач, пов'язаних з оперативним і якісним формуванням поточної робочої документації. Використання систем електронного документообігу дозволяє співробітникам організації забути про паперову роботу.

Таким чином, можна стверджувати, що автоматизація бізнес-процесів підприємства сприяє забезпеченню наступних конкурентних переваг:

- 1) оперативність отримання та обробки інформації;
- 2) точність даних;
- 3) коректність інформації;
- 4) зменшення часу на облікову, аналітичну та контролюючу роботу;
- 5) збільшення можливості обробки великих масивів даних;
- 6) збільшення точності прогнозів;
- 7) гнучкість у формі подання інформації;
- 8) зменшення витрат на адаптацію інформаційної бази до управлінських потреб;
- 9) можливість багатоваріантного моделювання прогнозного стану;
- 10) зменшення фінансових витрат на формування та підтримку інформаційного забезпечення;
- 11) підвищення ефективності роботи як окремих працівників, так і підрозділів підприємства;
- 12) оцінка ефективності роботи підприємства в режимі реального часу.

Широке використання обчислювальної техніки і, особливо, швидкодіючих електронних обчислювальних машин дає можливість створювати системи централізованої і децентралізованої обробки даних, кожна з яких має певні переваги і недоліки.

Розглядаючи поняття централізації та децентралізації інформаційного забезпечення необхідно врахувати, що вони є досить умовними. Реально не може існувати повністю централізована система, так само як і повністю децентралізована система стає недієздатною. Тут враховується ступінь централізації і децентралізації, як оптимальне поєднання цих процесів за певних умов.

Основна тенденція в централізації і децентралізації виконання облікових, аналітичних та управлінських функцій полягає в накопиченні і централізованій обробці інформаційних потоків в єдиному центрі і децентралізованому введенні первинної інформації до бази даних програми та використанні результатних облікових та аналітичних показників. Ця система поєднує переваги централізованої обробки даних з перевагами децентралізованих систем.

Висновок. Таким чином, основними конкурентними перевагами підприємств, що використовують інформаційні технології є: оперативність отримання інформації, особливо при міжнародних операціях; зниження невиробничих витрат (торгових витрат, витрат на рекламу, витрат, пов'язаних з сервісним обслуговуванням та

інформаційною підтримкою споживачів); скорочення циклу виробництва та продажу, оскільки зникає потреба повторного підтвердження інформації і знижується вірогідність помилок при введенні інформації; значно знижуються затрати, пов'язані з обміном інформацією, за рахунок використання більш дешевих засобів телекомунікацій; більша відкритість компаній для споживачів; можливість звертання користувача до великих масивів інформації у вигляді баз даних і до інформаційної продукції широкої номенклатури.

На сьогодні досить актуальною залишається проблема дослідження можливостей програмного забезпечення для автоматизації обліку і прийняття на їх підставі ефективних управлінських рішень. Перед науковцями стоїть завдання розробки та вдосконалення бухгалтерського обліку на підприємствах, галузях народного господарства як основного джерела інформаційного забезпечення користувачів усіх рівнів в умовах використання інформаційних технологій.

Список літератури

1. Городянська Л. Особливості технічного забезпечення системи бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №10. – С.17-22.
2. Івахненко С. Упровадження програмного забезпечення обліку і контролю: потенційні переваги і реальні проблеми // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №2. – С.56-62.
3. Криворучко Н.Є., Шолота М.Г. Актуальні питання при автоматизованій системі обліку // Буковинська державна фінансова академія. Науковий керівник: Косминко М.В. // http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64254.doc.htm.
4. Марченко Д.М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело зростання його ефективності // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №6. – С.248-254.
5. Муравський В. Документування в умовах повної автоматизації обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №5. – С.48-52.
6. Муравський В.В. Завдання бухгалтера у повністю автоматизованій системі обліку // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства. Львівська політехніка. – 2009. – С.99-10.
7. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.; іл. // <http://studentbooks.com.ua/content/view/130/35/1/4/>

О. Писарчук, И.Неминуца

Обеспечение конкурентных преимуществ за счет автоматизации бизнес-процессов предприятия

Проведена сравнительная характеристика технологий формирования информационной базы, а именно бумажной и автоматизированной, выявлены конкурентные преимущества автоматизации бизнес-процессов на предприятии.

O. Pisarchuk, I. Neminusha

Ensure competitive advantage by automating business processes

The comparative characteristics of the technology forming the knowledge base, namely paper and automated, discovered the competitive advantages of automation of business processes in the enterprise.

Одержано 24.11.11